

GAZETA LITERARĂ

Anul V, nr. 47 (245) - joi 20 noiembrie 1958

ORGAN SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

8 pagini 50 bani

AȘA VA FI!

VIS ȘI REALITATE

Poporul sovietic ne arată de patruzeci și unu de ani încoace un mod nou, nou în istorie, de a prelucra visul în realitate. Acolo oamenii visează cu glas tare, visează lucid, în ciuda și deasupra tuturor și pe urmă, tot atât de lucid, trec în fapte și visele devin împănate, cifrele și datele trec în viață cu forța cu care au fost proiectate în viitor de năzuirea și crează, în rândul lor, o platformă mai înaltă pentru alte vise și mai curajoase. Acest chip nou de a visa, necunoscut în istorie până la înflăcărea Marii Revoluții se cheamă planificare, termen tot nou fenomenal, vast, concret, extraordinar, pe care îl exprimăm.

Așa au fost visate, au planificate, crearea marilor industrii sovietice, așa cea mai înaltă din lume, crearea agriculturii socialiste, marile canaluri care fertilizează pustiurile secare până mai ieri, imensa rețea de școli sau de spitale, progresele științifice și științele sovietice, spumante și che altele, care pun azi Uniunea Sovietică în fruntea țărilor celor mai bogate, celor mai înalte.

Acum, tov. N. S. Hrușciov va prezenta la Congresul al XXI-lea al P.C.U.S. un raport. Către de control al dezvoltării economiei naționale ale U.R.S.S. pe anii 1959-1965 cuprins în raport au fost date publicitate. Cifre și procente, calcule precise delimitate clar și puternic înfățișând dezvoltarea ale unei țări uriașe cu resurse inepuizabile, făcând tabloul grandios al unor perspective economice fără precedent.

Se asociază în acest document lim-

Lucia Demetrius

VERA MUHINA

"Muncitorul și Colhoznicul"

Raport despre viitor

Nu prea de mult am vizitat Uniunea Sovietică și amintirea acelei călătorii este încă vie în inima mea.

În mai mult de 20 de zile am putut să văd o țară și oameni sovietici, să înțeleg cât de din suflet acestui popor e rosc în sensul cel mai înalt al acestui cuvânt.

Într-o dimineață, alinau-mă undeva, dincolo de linia de centură a Leningradului, mi s-a spus:

— De aici: bateau nemții cu artileria spre periferiile orașului.

În timpul verii și umed se mai zăreau urmele gropilor de obuze și către căderile de lemn, niște ferme-căpote colțate care păzau șoseaua se mai vedea pașunile sențicioase. În sâmburi și în dreptul șoselei mai rămăseseră încă în pământ o plantărie chidată de pionii de țări care în 14-15 ani în urmă trebuia să împiedice înaintarea Panzerelor germane. Numai aceste urme de ciment erau singurele urme ale războiului, pentru că înaintea și subteranul am intrat pe un bulevard întins în Leningrad, primul oraș din lume fără paraziți pe care i-am văzut. Ochii curioși ai străzilor căutau ruinele, războiul negru și sinistre ale acelor zile, rămase în istorie sub numele de "Jurnalul Leningradului". Nu se zărea nimic. Nimeni nu ținea în față străzilor primăria birocrației gubernale, omul de serviciu care dădea spre control orașului. (În afară de o casă-muzeu a lui Petru, adăsat pe obelizii Nerei, o mică biserică, ciudată și înclinată, în-și amintea să fi văzut în Leningrad vreo casă cu mai puțin de un etaj).

Mai târziu, la Moscova, privind o-ropel de la etajul II al unui building, de oțel și cristalin, am văzut de asociația armelor transformată în război fier și în glorie. Într-o schimbare făcând peste câteva zile eram să văd un cartier întins de locuințe, ridicat în câteva luni, un Prospect de pădure, magazine, muzee etc. un oraș întins-arat, o Moscova în starea Moscovei, călătorii în mai puțin de 300 de zile.

An trecut de atunci aproape 2 ani. Cred că dacă se revizitea Nerviul în 1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000-1001-1002-1003-1004-1005-1006-1007-1008-1009-1010-1011-1012-1013-1014-1015-1016-1017-1018-1019-1020-1021-1022-1023-1024-1025-1026-1027-1028-1029-1030-1031-1032-1033-1034-1035-1036-1037-1038-1039-1040-1041-1042-1043-1044-1045-1046-1047-1048-1049-1050-1051-1052-1053-1054-1055-1056-1057-1058-1059-1060-1061-1062-1063-1064-1065-1066-1067-1068-1069-1070-1071-1072-1073-1074-1075-1076-1077-1078-1079-1080-1081-1082-1083-1084-1085-1086-1087-1088-1089-1090-1091-1092-1093-1094-1095-1096-1097-1098-1099-1100-1101-1102-1103-1104-1105-1106-1107-1108-1109-1110-1111-1112-1113-1114-1115-1116-1117-1118-1119-1120-1121-1122-1123-1124-1125-1126-1127-1128-1129-1130-1131-1132-1133-1134-1135-1136-1137-1138-1139-1140-1141-1142-1143-1144-1145-1146-1147-1148-1149-1150-1151-1152-1153-1154-1155-1156-1157-1158-1159-1160-1161-1162-1163-1164-1165-1166-1167-1168-1169-1170-1171-1172-1173-1174-1175-1176-1177-1178-1179-1180-1181-1182-1183-1184-1185-1186-1187-1188-1189-1190-1191-1192-1193-1194-1195-1196-1197-1198-1199-1200-1201-1202-1203-1204-1205-1206-1207-1208-1209-1210-1211-1212-1213-1214-1215-1216-1217-1218-1219-1220-1221-1222-1223-1224-1225-1226-1227-1228-1229-1230-1231-1232-1233-1234-1235-1236-1237-1238-1239-1240-1241-1242-1243-1244-1245-1246-1247-1248-1249-1250-1251-1252-1253-1254-1255-1256-1257-1258-1259-1260-1261-1262-1263-1264-1265-1266-1267-1268-1269-1270-1271-1272-1273-1274-1275-1276-1277-1278-1279-1280-1281-1282-1283-1284-1285-1286-1287-1288-1289-1290-1291-1292-1293-1294-1295-1296-1297-1298-1299-1300-1301-1302-1303-1304-1305-1306-1307-1308-1309-1310-1311-1312-1313-1314-1315-1316-1317-1318-1319-1320-1321-1322-1323-1324-1325-1326-1327-1328-1329-1330-1331-1332-1333-1334-1335-1336-1337-1338-1339-1340-1341-1342-1343-1344-1345-1346-1347-1348-1349-1350-1351-1352-1353-1354-1355-1356-1357-1358-1359-1360-1361-1362-1363-1364-1365-1366-1367-1368-1369-1370-1371-1372-1373-1374-1375-1376-1377-1378-1379-1380-1381-1382-1383-1384-1385-1386-1387-1388-1389-1390-1391-1392-1393-1394-1395-1396-1397-1398-1399-1400-1401-1402-1403-1404-1405-1406-1407-1408-1409-1410-1411-1412-1413-1414-1415-1416-1417-1418-1419-1420-1421-1422-1423-1424-1425-1426-1427-1428-1429-1430-1431-1432-1433-1434-1435-1436-1437-1438-1439-1440-1441-1442-1443-1444-1445-1446-1447-1448-1449-1450-1451-1452-1453-1454-1455-1456-1457-1458-1459-1460-1461-1462-1463-1464-1465-1466-1467-1468-1469-1470-1471-1472-1473-1474-1475-1476-1477-1478-1479-1480-1481-1482-1483-1484-1485-1486-1487-1488-1489-1490-1491-1492-1493-1494-1495-1496-1497-1498-1499-1500-1501-1502-1503-1504-1505-1506-1507-1508-1509-1510-1511-1512-1513-1514-1515-1516-1517-1518-1519-1520-1521-1522-1523-1524-1525-1526-1527-1528-1529-1530-1531-1532-1533-1534-1535-1536-1537-1538-1539-1540-1541-1542-1543-1544-1545-1546-1547-1548-1549-1550-1551-1552-1553-1554-1555-1556-1557-1558-1559-1560-1561-1562-1563-1564-1565-1566-1567-1568-1569-1570-1571-1572-1573-1574-1575-1576-1577-1578-1579-1580-1581-1582-1583-1584-1585-1586-1587-1588-1589-1590-1591-1592-1593-1594-1595-1596-1597-1598-1599-1600-1601-1602-1603-1604-1605-1606-1607-1608-1609-1610-1611-1612-1613-1614-1615-1616-1617-1618-1619-1620-1621-1622-1623-1624-1625-1626-1627-1628-1629-1630-1631-1632-1633-1634-1635-1636-1637-1638-1639-1640-1641-1642-1643-1644-1645-1646-1647-1648-1649-1650-1651-1652-1653-1654-1655-1656-1657-1658-1659-1660-1661-1662-1663-1664-1665-1666-1667-1668-1669-1670-1671-1672-1673-1674-1675-1676-1677-1678-1679-1680-1681-1682-1683-1684-1685-1686-1687-1688-1689-1690-1691-1692-1693-1694-1695-1696-1697-1698-1699-1700-1701-1702-1703-1704-1705-1706-1707-1708-1709-1710-1711-1712-1713-1714-1715-1716-1717-1718-1719-1720-1721-1722-1723-1724-1725-1726-1727-1728-1729-1730-1731-1732-1733-1734-1735-1736-1737-1738-1739-1740-1741-1742-1743-1744-1745-1746-1747-1748-1749-1750-1751-1752-1753-1754-1755-1756-1757-1758-1759-1760-1761-1762-1763-1764-1765-1766-1767-1768-1769-1770-1771-1772-1773-1774-1775-1776-1777-1778-1779-1780-1781-1782-1783-1784-1785-1786-1787-1788-1789-1790-1791-1792-1793-1794-1795-1796-1797-1798-1799-1800-1801-1802-1803-1804-1805-1806-1807-1808-1809-1810-1811-1812-1813-1814-1815-1816-1817-1818-1819-1820-1821-1822-1823-1824-1825-1826-1827-1828-1829-1830-1831-1832-1833-1834-1835-1836-1837-1838-1839-1840-1841-1842-1843-1844-1845-1846-1847-1848-1849-1850-1851-1852-1853-1854-1855-1856-1857-1858-1859-1860-1861-1862-1863-1864-1865-1866-1867-1868-1869-1870-1871-1872-1873-1874-1875-1876-1877-1878-1879-1880-1881-1882-1883-1884-1885-1886-1887-1888-1889-1890-1891-1892-1893-1894-1895-1896-1897-1898-1899-1900-1901-1902-1903-1904-1905-1906-1907-1908-1909-1910-1911-1912-1913-1914-1915-1916-1917-1918-1919-1920-1921-1922-1923-1924-1925-1926-1927-1928-1929-1930-1931-1932-1933-1934-1935-1936-1937-1938-1939-1940-1941-1942-1943-1944-1945-1946-1947-1948-1949-1950-1951-1952-1953-1954-1955-1956-1957-1958-1959-1960-1961-1962-1963-1964-1965-1966-1967-1968-1969-1970-1971-1972-1973-1974-1975-1976-1977-1978-1979-1980-1981-1982-1983-1984-1985-1986-1987-1988-1989-1990-1991-1992-1993-1994-1995-1996-1997-1998-1999-2000-2001-2002-2003-2004-2005-2006-2007-2008-2009-2010-2011-2012-2013-2014-2015-2016-2017-2018-2019-2020-2021-2022-2023-2024-2025-2026-2027-2028-2029-2030-2031-2032-2033-2034-2035-2036-2037-2038-2039-2040-2041-2042-2043-2044-2045-2046-2047-2048-2049-2050-2051-2052-2053-2054-2055-2056-2057-2058-2059-2060-2061-2062-2063-2064-2065-2066-2067-2068-2069-2070-2071-2072-2073-2074-2075-2076-2077-2078-2079-2080-2081-2082-2083-2084-2085-2086-2087-2088-2089-2090-2091-2092-2093-2094-2095-2096-2097-2098-2099-2100-2101-2102-2103-2104-2105-2106-2107-2108-2109-2110-2111-2112-2113-2114-2115-2116-2117-2118-2119-2120-2121-2122-2123-2124-2125-2126-2127-2128-2129-2130-2131-2132-2133-2134-2135-2136-2137-2138-2139-2140-2141-2142-2143-2144-2145-2146-2147-2148-2149-2150-2151-2152-2153-2154-2155-2156-2157-2158-2159-2160-2161-2162-2163-2164-2165-2166-2167-2168-2169-2170-2171-2172-2173-2174-2175-2176-2177-2178-2179-2180-2181-2182-2183-2184-2185-2186-2187-2188-2189-2190-2191-2192-2193-2194-2195-2196-2197-2198-2199-2200-2201-2202-2203-2204-2205-2206-2207-2208-2209-2210-2211-2212-2213-2214-2215-2216-2217-2218-2219-2220-2221-2222-2223-2224-2225-2226-2227-2228-2229-2230-2231-2232-2233-2234-2235-2236-2237-2238-2239-2240-2241-2242-2243-2244-2245-2246-2247-2248-2249-2250-2251-2252-2253-2254-2255-2256-2257-2258-2259-2260-2261-2262-2263-2264-2265-2266-2267-2268-2269-2270-2271-2272-2273-2274-2275-2276-2277-2278-2279-2280-2281-2282-2283-2284-2285-2286-2287-2288-2289

Vitalitatea eroului pozitiv

MIHAIL SADOVEANU

Foto Dan Grigorescu

Societatea capitalistă transformă însuși eroii...

o intensă muncă politică, știe să de joace planurile...

Lucian Raicu

D. D. PĂTRĂȘCANU

„Un prinț de gală”

Selectând câteva scene din cărțile lui D. D. Pătrășcanu...

CĂRȚI

„Viața lui Berejkov”

Ștăpânind o documentație amplă, Alexandru Bek a scris...

MIHAIL SADOVEANU

„Paștile Blajinilor”

Comicul e disociativ (esență-aparență), dar nu toate...

MIHAIL SADOVEANU

„Istoria de vinătoare”

„esență”, refuzând să-l dea soțului, din micile ei economii...

ILYA EHRENBURG

„Ce-i trebuie omului”

Într-ună luptă dusă de poporul spaniol în anul 1935-1939...

MIHAIL SADOVEANU

„Cazul Eugeniței Costea”

„Banul e cheie cu care deschizi toate porțile viitorului”...

ROMUL LADEA

„Fata din popor”

timentele din care s-au împletit interese și care, prin aceasta, și-au pierdut spontaneitatea...

RĂDĂCINIILE

CAP. 45

Arhiva lui Eulampie

Presa alia numădeci despre arestarea lui Aramic Tair. Se află în același timp, și asă-nuntul, care mulțora li se păru curios, că faimosul și frumosul levantin fusese dibuit și ridicat din blocul Carlton, unde se adăpostise în modestul apartament din turn al călărețului de circ Zeno Zadiq. Reporterii năvăliră pe culoarul Tribunalului, unde își avea cabinetul judecătorul de instrucție Tretin. Levantinul fusese arestat în legătură cu „Afacerea Tia Cudalbu-Drugan”. Pe bancherul Drugan și pe toți cei implicați în această fenebroasă afacere, îl ancheta Tretin.

Apoi, cu carnetele în mână, se repezira asupra lor. Li rugară:
— Noutăți! Dați-ne noutăți, domnule prim-procuror.
— Noutăți, dați-ne noutăți, domnule jude.
Tretin tăcu, însă primul procuror Pitroc zimbi și spuse:
— Noutăți? Să vă dau eu dumneavoastră noutăți? Dumneavoastră știți totdeauna mai multe decât noi. Aștept, domnilor, ca dumneavoastră să-mi dați mie noutăți.
Zimbră și reporterii:
— Lăsați, cucoane Milea, dacă am ști noi măcar o parte din câte știți dumneavoastră... Sinteți totdeauna doctora de taine și de noutăți.

pe acest asasin laolaltă cu alți asasi și hoi prinși asupra faptului. Uneori, arestați se mai ceartă între ei, ba chiar se mai și încaieră. Ce putem face? O să cercetăm și dacă se va constata că într-adevăr bancherul Drugan a fost lovit, o să deschidem ancheta. Vom lua măsuri ca supărătorul caz să nu se mai repete.
Primul procuror Pitroc și judecătorul de instrucție Tretin plecară. Reporterii rămaseră între ei. Nedelcu Nedelcovici îl chemă deoparte pe ușier și-l iscodi dacă judele se va întoarce după-amiaza la cabinet. Ușierul îi răspunde:
— Cred că se va întoarce la orele patru.

Ușierul Ion, fericit că niște jurnaliști atât de cunoscuți ca Arno Pelican și Nedelcu Nedelcovici își pierd vremea stînd de vorbă cu el, spuse tot ce știu, ba mai și născoci. Astfel, le mărturisii celor doi reporteri că însoz, după ce-l anchetase opt ore în cap pe Drugan, judecătorul de instrucție, rămas singur, începuse să piנגă. El, Ion, îl văzuse cu ochii lui piנגind. Ii întrebăse: „De ce piנגeți, domnule jude?” Judecătorul nu-i răspundese. El, Ion, se retrăsese de toamnă să nu-l supere, iar judecătorul plînsese pînă i se roșieră ochii, ca la iepuri.
Arno Pelican îl întrebă:
— Cum cînd s-a petrecut asta?
Ușierul Ion îi răspunde:
— În ziua în care domnul Nedelcovici l-a publicat fotografia soră-sorci în Gîrlub.

Nedelcu Nedelcovici se bucură. Ii spuse lui Arno Pelican:
— Dacă l-am făcut să piנגă, e bine. Înseamnă că i-am trezit conștiința, că am inviat în el, măcar pînă trece câteva clipe, omul.
Arno Pelican îi răspunde:
— Nu cred. Tretin nu are conștiință. Meseria pe care o face de cîtiva ani l-a abruțit, l-a transformat într-ombut. Tretin nu mai e om. E neom.
— Atunci de ce a plîns?
— De ciudă. De ciudă că bancherul însoz nu s-a prăbușit. Sau din cauza propriei neobișnuințe.
Judecătorul de instrucție se întoarce. Cei doi ziaristi nu-l salutară. Tretin trece pe lângă ei cu capul în jos. Avea fața palidă, însă ochii îi erau veșeli. Se închise în cabinet. Arno Pelican și Nedelcu Nedelcovici își pregătiră aparatele de fotografiat și se așezară la pîndă. Nu trecu mult și la capătul coridorului se iviră doi poliști care deuceau între ei un bărbat tînar încă, înalt și frumos, cu ochi mari, langușori și cu mustață galbenă și subtilă. Ziaristii îl prînseră în obiectiv zimberd cu trufie între poliști. Se părea că situația neobișnuită în care se afla îl amuza ca o aventură plină de farmec. La ușa cabinetului judecătorului de instrucție era pe Tair pe cînd era introdus la mine. Da? Se aprobă? Vă mulțumesc călduros. Să trăiți, domnule prim-procuror. Să trăiți.

— Vă rog, domnule prim-procuror, să luați măsuri ca să nu se mai cîrcească pe coridorul unde se află cabinetul meu. Este posibil să năvălească din nou reporteri și să-mi pîndescă așa. Pelican și Nedelcu Nedelcovici l-au fotografiat pe Tair pe cînd era introdus la mine. Da? Se aprobă? Vă mulțumesc călduros. Să trăiți, domnule prim-procuror. Să trăiți.
Puse receptorul în furcă și-l privi pe Aramic Tair care aștepta, cuminte, în picioare, lîngă uier. Zise:
— Va să zică dumneata ești Aramic Tair?
Levantinul era bine dispus. Zimbi și spuse:
— Da, domnule judecător, eu sînt Aramic Tair. Ai ghicit.
Pe Tretin îl supără înții neobișnuită bună dispoziție a arestatului. Apoi îl supără că, desi el îi spunea lui Tair „dumneata”, acesta, răspunzîndu-i, nu-i zisese „dumneavoastră”. Răcni:
— Ma, dar unde crezi că te aflîi tu? A? Iubesc să te știu tu acum?
Aramic Tair rise de-a binelea și după ce se mai potoli, spuse încet și cu voce dulce, caldă:
— De, mă, acum nici eu nu prea știu unde mă aflu. Poliștii mi-au spus că mă duc la un judecător de instrucție, adică la un domn, la un magistrat. Probabil că m-au păcălit și în loc să mă ducă la un magistrat, m-au dus la vreun subcomisar sau la vreun agent de poliție oarecare, ca tine.
Judecătorul de instrucție i se urcă singele la cap. Răcni din nou:
— Cum îți permiți să-mi zici mie „tu”? A? Cum îți permiți? Eu sînt judecător de instrucție, înțelegi? Eu sînt magistrat, înțelegi? Numit în postul meu cu decret regal, înțelegi?
Aramic Tair, în ciuda urletelor, judecătorului de instrucție, își păstră buna dispoziție. Rise cu și mai multă poftă și după ce risul îi trecu, zise:
— Nu cred. Nu cred că esti magistrat. Un magistrat nu poate fi nici atât de prost crescut și nici atât de îngumfăfat ca tine. Fă bine, bătaule, și du-mă la un judecător de instrucție adevărat, la un magistrat adevărat. Cu tine nici nu catădesc să stau de vorbă.
Trase un scaun și se așeză comod. Puse picior peste picior. Adăuga:
— N-ai priceput, băiete? Du-mă la un magistrat ori trimite să vină aici un magistrat.
Galben, abia stăpînindu-și turbarea, Tretin îngăimă:
— Dar judecătorul, domnul Tretin, cum arată de obicei? E bine dispus? E rău dispus?
— Parcă îi plouă și-i ninge într-una, răspunde Ion. Niciodată, de cînd lucrează la noi, nu l-am văzut atât de abătut.
— Cînd îl anchetează pe bancher, urlă la el?
— Mamă, mamă... Uneori ne temem să nu l se spargă gîtul și să rămîna. Doamne fereste, fără glas. N-ar mai putea să-și injure pe arestați. N-ar mai putea să ne certe și să ne injure nici pe noi.
— Cîtește ziarule?
— Le mîncînc, nu altceva. După ce le cîtește, le rupe în bucăți și le aruncă la coș.
— Știi cumva unde ia masa asta?
— Cred că de cîteva zile ia pîier cu totul pofta de mîncare. Ii arășine să mă intre prin restaurant. Ii arășine luma cu degul. Se plîmbă de unu singur pe străzi. Vine și ne trimite să-i cumpărăm covrigi și să-i aducem ceai de la bufet. Ronțăie covrigii uscași și bea ceai. Asta e toată mîncarea dumnezeului!
— Mai primește, ca altădată, te-inci în cabinet?
— Nici pomeneală. Mi-a dat ordin ca, dacă mai vîd pe vreun din tircoale pe aici, s-o izgoneșc.

— Eu sînt... Eu sînt magistratul care te va cerceta.
— Nu te cred, băiete, nu pot să te cred. Orice mi-ai face și orice mi-ai spune, nu pot să te cred. Nu șomeri a magistrat.
— Aș putea să te bat, zise judecătorul. Aș putea să te bat, să te calc în picioare și să te las fără suflare.
— Degeaba! Tot nu te cred că ești magistrat. Iar cît despre băiete, nici vorbă nu ate fi. Te lauzi. Cum o să mă bîți? Pe lîngă mine ești un sîrîjit.
— Vrei să încerc?
— Încearcă. Eu unul însă nu te sfîtuiesc. Iți atrag serios atenția că în afara de faptul că eu nu sînt oricine, sînt și cetățean străin. Sîntul vostru imi va plăti daune grele n-oru orice injurie care mi s-ar aduce și pentru orice lovire.
Tretin căzu pe gînduri. Nu mai instruisse pînă atunci cetățeni străini și s-ar fi pîntat ca Aramic Tair să aibă dreptate. Însă el primise ordin să se poarte cu Tair cu brutalitate, să facă pe dracul în patru și să scoată de la levantin cît mai multe declarații compromițătoare pentru bancherul Drugan. Trecu peste neobrăzarea arestatului și gîsind că e potrivit să-și schimbe tactica, trecu de la o extremă la alta. Zimbi larg, scoase pachetul de țigări și chibriturile și-l întrebă pe arestat:
— Fumezi?
— Da, răspunde Tair, fumez, însă țigări ceva mai bune.
— Mai bune nu am.
— Nu face nimic. Aștept. S-ar putea ca judecătorul de instrucție la care mă vei duce să aibă țigări mai bune.
— Dumnele Tair, lasă gluma, eu sînt judecătorul de instrucție.
— Da? Mi-e greu să te cred, domnule. Chiar dacă aș vrea, mi-e greu să te cred.
— De ce ți-e greu să mă crezi?
— M-ai primit ca un derbedeu.
— Să trecem peste asta.
Amuzîndu-se, Aramic Tair răspunde:
— Dacă îți negreșii să trecem, să trecem, dar să nu te mai răstăiești la mine și să nu mă mai tutuiești că noi doi, după cîte mi-ai aduce aminte, pînă acum nici nu ne-am cunoscut și nici pesle burta nu ne-am bătut.
— N-am să mă mai răstăiesc. Și nici n-am să te mai tutui.
— Dacă ai și te rău îți stă, domnule! Grozav de rău îți stă cînd strigi. Obrăzul ți se îngălbeneste. Ochii ți se bulbuca. Vine-te și se umflă la gît și la țîmp! Să nu mai strigi la nimeni, niciodată, domnule!
Judecătorul de instrucție își aprinse o țigară. După ce trase cîteva fumuri îl întrebă:
— Dumneata, domnule Tair, îl cunoști de mult pe Drugan?
— Pe domnul Alion Drugan, bancherul?
— Da, de el te întreb.
— Îl cunosc de opt ani, ba nu, ca să-ți dau un răspuns corect, trebuie să-ți spun că îl cunosc de noua ani.
— Drugan mi-a spus că te cunoaște foarte puțin.
— A îmbătrînit. Bărbății care se țin prea mult de femei imbrălinesc repede, l s-o fi slăbit memoria.
— Unde v-ai cunoscut? Ii mai aduci aminte?
— La Istanbul.
— Ce căuta Drugan la Istanbul?
— Ce-a mai căutat și prin alte orașe mari ale Europei: să încheie afaceri.
— Și a încheiat afaceri la Istanbul?
— Destule.
— Cu dumneata?
— Cu mine, însă și cu alții.
— Ce ți-a vîndut dumitale Drugan?
— Lemnărie.
— Multă?
— Multă. Noi ducem lipsă de lem-nărie, iar lemăria rminească are mare preț în Orientul Apropiat.
— Și mai pe urmă unde te-ai mai întîlnit cu Drugan?
— La București, la Paris, la Londra, la Roma, în Elveția...
— Căfătorești mult?
— Foarte mult, desi călătoriile mă obosesc.
— Cum se face că ști ai atât de bine romînește?
— Știu multe limbi. Romina am învățat-o de la bunica mea care își petrecuse tinerețea la Brăila.
— La București, după cîte sînt informat, ai venit destul de des.
— Da, însă nu alt de des cum as fi voit-o.
— Ce te-a atras la București? Afacerile?
— M-au atras și afacerile. Cu romîni se pot face afaceri bune. Însă cel mai mult m-au atras femeile. Aveți femei grozave.
— Pe răposata Tia Cudalbu ai cunoscut-o?
— De pe obrazul frumos al lui Aramic Tair pieri veselia. Pieri și buna dispoziție. Ochii langușori și se înlăstriră.
— Aș dori, dacă este posibil, să nu-mi poți nici o întrebare cu privire la răposata Tia Cudalbu.
Judecătorul de instrucție se mîrștare mult.
— Cum să nu-ți pun nici o între-

bare cu privire la Tia Cudalbu? Dumneata nu știi pentru ce ai fost arestat?
— Nu, răspunde simplu Aramic Tair, nu știu. Mă aflam la prietenul meu Zeno Zadiq, în vizită, au năvălit peste mine niște poliști, m-au arestat, m-au dus la poliție, m-au percheziționat, m-au tuns, m-au lăsat să dorm pe o masă și m-au adus aici.
— De cîte zile n-ai mai trecut pe la hotel?
— De patru zile.
— Și aceste patru zile și patru nopți îi le-ai petrecut la Zeno Zadiq?
— Lui Aramic Tair i se ivi iarăși bucuria vieții pe față.
— Vai! Dumnele! Ce-aș fi putut eu să fac patru zile și patru nopți la bietul Zeno Zadiq?
— Atunci unde ți-ai petrecut aceste patru zile și patru nopți?
— Este absolut necesar să-ți răspund la această întrebare?
— Absolut necesar, domnule Tair.
— Dar această întrebare privește viața mea personală, viața mea intimă.
— Trebuie să-mi spui.
— La... La Marin Cudalbu acasă.
— Ce căuți dumneata la Marin Cudalbu? Și de unde îl cunoști dumneata pe Marin Cudalbu?
— De mult.
— Precizează.
— De trei ani.
— Cum ai ajuns să-l cunoști pe Marin Cudalbu?
— Mi l-a prezentat Tia.
— Atunci dumneata ai cunoscut-o pe Tia Cudalbu înainte de a-l cunoaște pe Drugan?
— Desigur.
— Ai iubit-o?
— Mult. Mult de tot.
— Dacă ai iubit-o, de ce i-ai lăsat-o lui Drugan? Cu mijloacele financiare de care dispui...
— Tia nu avea nevoie numai de un om care s-o întrefînă, ci de cineva care să stea mereu de veghe în preajma ei, de un prieten.
— Și crezi că tocmai Drugan era omul cel mai potrivit?
— Nu, însă Tia se obișnuise cu el.
— Crezi că-l iubea?
— Aramic Tair rise de se prăpădi. A-poi zise:
— Cine? Tia? Tia să-l iubească pe Drugan? Nu! Nici vorbă! Am spus că Tia se obișnuise cu Drugan. A se obișnui cu un om e una și a iubi același om e cu totul altceva.
— Drugan știa că Tia Cudalbu nu-l iubește?
— Știa și prea știa! Orice bărbat — bineînțeles dacă nu este un dobitoc notoriu ori un imbrobodit — simte dacă o femeie îl iubeste cu adevărat ori numai se prefăce că-l iubeste. Dumneata nu împărțisești această părere?
— Judecătorul de instrucție tăcu. Uită că se afla în exercițiul funcțiunii. Uită că omul din fața lui, care era atât de cucierilor, atât de fermecător, se afla sub stare de arest și că el îl anchetează. Uită totul. Privi în urmă, la anii pe care și-i trăise. Și se cutremură. Ii văzu gît de dragoste și de zimbele. Ii văzu negri, pustii, triști. Nu iubise pe nimeni și nu fusese iubit de nimeni. Nu sîntase nici o gură fierbinte și nu mîngiasse nici o femeie care, la rîndul ei, să-i fi sîrulat lui gîta și să-l i mîngiat. Ii cuprînsese fureștea și durerea. Iși închipui o clipă că Aramic Tair îi e prieten. Iși ridică fruntea dintre palme și spuse:
— Pe mine nu m-a iubit niciodată nimeni. Și nici eu n-am iubit pe nimeni.
Aramic Tair nu-și putu stăpîni risul.
— Ai timp, domnule jude, ai timp să iubești. Și depinde numai de dumneata ca să fii și iubit.
Glasul arestatului, care era plin de înțelegere și de compătimire, îl aduse la realitate pe judecător. Întrebă cu voce uscată:
— Drugan, bancherul Alion Drugan o geloze pe Tia Cudalbu?
— O geloze. Ii era ciudă pe spectatori de la Colos care o vedeau aproape goală și o auzeau cîntînd. Ura pe toți prietenii și pe toate prietenele Tiel. Dacă ar fi putut n-ar fi ucis pe toți ca să rămîna el singur cu Tia.
— Așadar, dumneata îl crezi pe Drugan capabil de crimă.
— Da, domnule jude, cred că bancherul Alion Drugan e capabil de crimă.
— Mulți se indoiesc și, cum ai văzut desigur, unele ziare încearcă să-l aperc.
— Rămîn la părerea mea, indiferent de ce cred unii sau alții, sau de ce se scrie ori nu se scrie în ziare: bancherul Alion Drugan e capabil de crimă.
Observă că fața judecătorului de instrucție se înfăinează. Părerea lui, a lui Tair, cu privire la Drugan îl satisfăcea. Ii cuprînsese un fel de poftă de a trîncăni fără roș și se miră el însuși de vorbele care-i ieșeau printre buze cînd se auzi spunînd:
— De altfel, domnule jude, nu numai bancherul Alion Drugan e capabil să omoare om din ură, din gelozie sau din interes. Și eu sînt capabil de crimă. Dacă aș fi pus în situația să văd cum un om se așeză de-a curmezișul

intereselor mele, fără îndoială că l-aș uri și dacă mi-ar fi la îndemînă l-aș și ucide. Iar gelozia... Dacă aș iubi cu patimă o femeie și aș avea dovada că acea femeie mă înșeală n-aș ezita s-o ucid. Nu m-aș gîndi deloc la consecințe.
— Pe Tia Cudalbu cum ai iubit-o? Cu patimă sau fără patimă?
— La început, să-ți spun drept, la început am iubit-o cu înfinită patimă. Apoi... Apoi s-a întîmplat cum se întîmplă deseori în dragoste. Pațma s-a micșorat, s-a stîns.
— Dacă patima dumitale pentru Tia Cudalbu s-a stîns, atunci ce te mai lega de ea? Știi că o vedeai uneori. Știi că îl scriai destul de des.
— Uneori mă cuprîndea un fel de dorșie. Mi-era dor de ea. Voiam s-o văd.
— Și-o vedeai?
— Dacă atunci cînd mă cuprîndea dorul, mă aflam la București, o vedeam.
— Unde?
— La ea acasă. Potrivem să ne vedem cînd bancherul era plecat din București. Alțorii, însă, se trezea în mine vechia poftă. Ii scriam ori îi telefonam și ne întîlneam.
— Și unde vă întîlneai?
— La Carlton. În micul apartament al lui Zeno Zadiq.
— Ce-i plătea lui Zadiq pentru că îți pune la dispoziție apartamentul lui?
— Chiria apartamentului o plăteam eu, prin Zadiq, bineînțeles.
— Drugan știa că dumneata contînui să întrefînă relații cu Tia Cudalbu?
— Nu mi-am dat niciodată seama dacă bancherul Alion Drugan știa ceva precis. Însă cred că avea destule bănuțeli. Mă ocoloa. Cînd ne întîlneam din întîmplare, se purta cu mine cu răceală. În orice caz, se vedea cu claritate că nu mă suferă.
— Dar acum, după ce Tia Cudalbu a murit, ce mai căuți dumneata la Marin Cudalbu?
— Cum, ce căuți? Trăiesc cu una din fetele Cudalbu.
— Fetele Cudalbu sînt amîndouă minore.
— Tocmai de aceea trăiam cu una dintre ele.
— Cu care?
— Evident, cu cea mai tînră.
— De cînd durează această legătură?
— De mai bine de un an.
— Răposata Tia Cudalbu știa?
— Știa, chiar ea mă îndemnează.
— Știa și restul familiei?
— Cum să nu știe? Imi era greu să aduc fata la hotel. Imi era greu s-o aduc chiar în apartamentul lui Zadiq de la Carlton. Așa că mă duceam la familia Cudalbu. Mi se puneau ac la dispoziție o cameră.
— Dacă patima dumitale pentru Tia Cudalbu se stînsese, cum spunea adîncuiri, atunci pentru ce ai ucis-o?
— Aramic Tair făcu un cap nemai-pomenit de mirat:
— Pe cine să ucid?
— Pe Tia Cudalbu.
— Cum? Am ucis-o eu pe Tia Cudalbu? Dumnele jude, să-mi ferești. Pe Tia Cudalbu a ucis-o bancherul Alion Drugan. Or, dacă pe Tia Cudalbu a ucis-o bancherul Alion Drugan, cum puteam s-o mai ucid și eu?
Judecătorul de instrucție Tretin observă că pe fruntea înaltă și limpede a lui Aramic Tair apar, mari și dese, broboane de sudoare. Levantinul zise:
— Chiar dumneata susții că pe Tia Cudalbu a ucis-o bancherul Alion Drugan.
Tretin zimbi slinos:
— Să-ți fac o confidență, domnule Tair, însă te rog să n-o trimbești, s-o păstrezi pentru dumneata: susțin, într-adevăr, că bancherul a ucis-o pe Tia Cudalbu, însă pînă acum nu am nici o dovadă concretă la mînă, iar Drugan nu vrea să mărturisască.
— Că bancherul Alion Drugan nu-și mărturisese crima, înțeleg. Dacă ar mărturisit, și-ar zdrobi viața. El n-o-și mărturisese niciodată. Dar Maria, a Lupei, servanta Tiel, nu v-a spus nimic? Nu v-a mărturisit nimic? Măria Lupei știa multe și-ar fi putut să vă mărturisască măcar o parte din ce știa.
— Din nefericire, Măria Lupei a dispărut și încă nu i-am dat de urmă.
— Dar cu sora Măriei, cu Mălina Lupei care slujește în același bloc, la doctorul Drăguș, mi se pare, ai stat de vorbă, domnule jude? Și Mălina Lupei cunoștea multe fapte care v-ar fi interesat.
— Acum fu rîndul judecătorului de instrucție să se mire. Iși lușugie buzele. Zise:
— Dar văd că ești grozav de bine informat, domnule Tair, nu numai asupra familiei Cudalbu și a lui Drugan, dar și asupra neînsemnatei familii Lupei.
— Am vizitat-o deseori pe Tia la ea acasă. Era firesc s-o cunosc pe Măria Lupei. Și tot atât de firesc era

Era firesc deci ca și pe Aramic Tair să-l ancheteze același judecător de instrucție. Reporterii își pregătiseră carnetele și aparatele de fotografiat.
Cu puțin înainte, Drugan fusese dus în subsolul Tribunalului. Reporteri din apucură să-l vadă și să-l fotografieze. Ca să se aleagă toți cu ceva, tăbăriră cu întrebările pe ușier:
— Cine se află la domnul jude, Niculae?
— Nu mă cheamă Niculae, mă cheamă Ion. Niculae e altul.
— Scuză-ne. Cine se află la domnul jude, Ioane?
— Nu știu.
— Pe cine a interogat azi domnul jude?
— Nu știu.
— Domnul Drugan...
— Nu știu...
Reporterii se sfătuiră. Unul dintre ei acasă din buzunar o băncuță bandajată și i-o puse în mînă. Ușierul o primi, însă nu mulțumii pentru ea.
— Poate îți aduci aminte, Ioane. Ușierul făcu pe tonutul. Întrebă:
— Ce să-mi aduci aminte?
— Poate îți aduci aminte dacă domnul jude l-a anchetat azi pe bancher?
— L-a anchetat.
— Unde se află acum bancherul?
— Jos, la subsol.
— Domnul jude a plecat?
— Nu, n-a plecat.
— Anchetează pe cineva?
— Nu. Nu anchetează pe nimeni.
Stă de vorbă.
— Cu cine?
— Nu știu.
— Același reporter mai scoase o hîrtie de o sulfă, tot bandajată. Ușierul o luă ca și pe cealaltă și iarăși nu mulțumii.
— Cu cine stă de vorbă domnul jude, Ioane?
— Domnul jude stă de vorbă cu domnul prim-procuror Pitroc.
— De unul stau de vorbă, Ioane?
— Să tot fie un ceas, un ceas și jumătate. Ori poate chiar două ceasuri.
— Pînă cînd crezi că mai au de vorbit?
— Asta numai Dumnezeu poate s-o știe.
Primul procuror Pitroc ieși cu judecătorul Tretin. Amîndoi erau bine dispuși. Reporterii se traseră îndărăt, luară distanță și-i prînseră în obiective.

Măgulit, primul procuror căzu în cursa întînsă.
— Dacă vrei să-mi puneti întrebări, mă voi sili să vă răspund. Bineînțeles, dacă întrebările vor fi decente. Reporterii îi înconjuraseră. Nu mai era chip să scape cu una cu două de ei. Arno Pelican de la Uraganul deschise focul.
— Este adevărat, domnule prim-procuror, că a fost arestat supusul turc, cunoscutul om de afaceri Aramic Tair?
— Da, răspunde Pitroc, este adevărat.
— În ce împrejurări?
— Îngăduiți-mi ca deocamdată, în interesul cercetărilor, să păstrez secretul.
Nedelcu Nedelcovici de la Globul spuse:
— Ziarul nostru ar vrea să știe dacă odată cu Tair a fost arestat și călărețul de circ Zeno Zadiq.
— Desigur, răspunde Pitroc, Zadiq îl adăpostea pe Tair, desi știa că acesta e pus în urmărire.
Arno Pelican zise:
— Eu aș mai avea de pus o singură întrebare, domnule prim-procuror.
— So auzin, domnule Pelican.
— Este adevărat că bancherul Drugan a fost bătut ieri cu vina de bou peste obraz? Și dacă da, cine l-a bătut? Opinia publică vrea să știe iar noi sîntem obligați s-o informăm cu obiectivitatea care ne caracterizează.
Tretin tuși semnificativ.
Reporterii deveniră numai ochi și urechi. Se uitară la primul procuror și așteptară să-i audă răspunsul. Primul procuror își accentua zimbelul pe care îl schișase mai înainte și zise:
— Trebuie să mă fi întrebă înainte de a fi publicat aceste neadevăruri sfurțate în Uraganul, domnule Pelican. V-aș fi răspuns la timp ceea ce vă răspund și acum: nici judecătorul de instrucție și nici vreă altă persoană din aparatul ministerului de Justiție sau al ministerului de Interne nu s-a atîns de arestatul Alion Drugan.
Totuși, domnule prim-procuror, insistă Arno Pelican, știm cu certitudine că bancherul a fost bătut cu vina de bou peste obraz. Cine l-a bătut și pentru ce? Aștept să-mi răspundeți.
— Ar fi posibil ca arestatul Alion Drugan să aibă oarecare semne pe obraz. Noi îl ținem noapte de noapte

— Va continua să-l interogheze pe bancher?
Ușierul Ion, care trăsesse cu urechea la conversația dintre judecător și procuror, negă.
— Nu, nu pe bancher îl va cerceta azi după-amiaza domnul jude.
— Dar atunci pe cine? Nu cumva pe Zeno Zadiq?
— Nu, zise ușierul, nici pe călărețul de circ. Pe celălalt, pe turc.
Reporterii tîneri, mulțumii cu ceea ce aflaseră, se risipiră. Arno Pelican și Nedelcu Nedelcovici rămaseră pe loc. Ușierul le aduse două scaune. Ii mulțumiră și se așezară. Apoi îl traseră mai departe de limbă pe Ion. Aflară că, într-adevăr, bancherul era obrazul umflat și plin de dungi negre. Mai aflară că înainte de a fi dus la persoana care-l bătuse cu vina de bou, bancherul fusese ras, tuns, primenii și îmbrăcat în straie curate, aduse de el de acasă.
— Dar judecătorul, domnul Tretin, cum arată de obicei? E bine dispus? E rău dispus?
— Parcă îi plouă și-i ninge într-una, răspunde Ion. Niciodată, de cînd lucrează la noi, nu l-am văzut atât de abătut.
— Cînd îl anchetează pe bancher, urlă la el?
— Mamă, mamă... Uneori ne temem să nu l se spargă gîtul și să rămîna. Doamne fereste, fără glas. N-ar mai putea să-și injure pe arestați. N-ar mai putea să ne certe și să ne injure nici pe noi.
— Cîtește ziarule?
— Le mîncînc, nu altceva. După ce le cîtește, le rupe în bucăți și le aruncă la coș.
— Știi cumva unde ia masa asta?
— Cred că de cîteva zile ia pîier cu totul pofta de mîncare. Ii arășine să mă intre prin restaurant. Ii arășine luma cu degul. Se plîmbă de unu singur pe străzi. Vine și ne trimite să-i cumpărăm covrigi și să-i aducem ceai de la bufet. Ronțăie covrigii uscași și bea ceai. Asta e toată mîncarea dumnezeului!
— Mai primește, ca altădată, te-inci în cabinet?
— Nici pomeneală. Mi-a dat ordin ca, dacă mai vîd pe vreun din tircoale pe aici, s-o izgoneșc.

SINTAMARE

6-o curioasă și pe Mălina Lupel. Cind luam masa la Tia, Mălina Lupel venea s-o ajute pe Mălina Lupel.

— Le atrăgea, desigur, pe servante, farmecul dumitale.

— La drept vorbind cred că te atrăgeau bașchiorii.

— Se poate. Însă nu mi-ai mărturisit cum și pentru ce ai ucis-o pe Tia Cudalbu?

— Nu-am ucis-o eu pe Tia Cudalbu. Nu cumva surorile ei au fost acelea care te-au îndemnat să înapoi această crimă?

— Ce motiv ar fi avut să mă îndemne la crimă?

— Toate că erau gelozie pe sora lor mai mare. Tia avea succese la teatru. Avea succese și la bărbai. Le cam punea în umbră.

— Într-adevăr, amindouă erau geloase și pe succesele Tia și pe frumusețea ei. O urau. Însă nu cred că o gelozie și o urău într-o asemenea măsură, încât să-l dorească moartea, și chiar să îndemne pe cineva s-o ucidă. În orice caz, dacă fetele Cudalbu ar fi dorit aceasta nu au să fi fost omul care să le împlinească ticăloasa dorință.

— De ce nu? Fără ca eu să te întreb mi-ai mărturisit cu puțin timp mai înainte că ai fi capabil, la o adică, din ură, din interes, sau din gelozie, să ucizi.

— De la a spune un lucru și până a trece la împlinirea lui, calea e lungă. Dumneata, ca judecător de instrucție, cu multă practică, trebuie să cumști această mai bine decît mine. Și apoi nu eram geloz pe Tia. Dragostea mea pentru ea se stînsese. N-o uram. Nici interese speciale ca Tia Cudalbu să nu mi trăsescă nu aveam.

— De la a spune un lucru și până a trece la împlinirea lui, calea e lungă și e chiar foarte scurtă.

— Totuși, domnule jude, cred că nu îți închipui că tu ești de puțin că eu să fi ucis-o pe Tia Cudalbu. Cred, de altfel, că nu am fost arestat sub acuzația de asasinat. Cred că am fost arestat din greșală — de aceea m-am amuzat — și sînt încredințat că vei pune capăt acestei regretabile erori și că voi fi eliberat de îndată. Dozăzeci de ore de arest, în care timp am fost tuns, scit să dorm pe o masă, lăsat fără țigări și interogată de dumneata, îmi ajung.

— Nici nu mă gîndesc măcar să te pun în libertate, domnule Tair. Sîntem abia la începutul anchetei.

— Dar ce vrei să afli de la mine?

— În primul rînd amănunte care mi-ar întări convingerea că dacă nu dumneata ai ucis-o pe Tia Cudalbu, atunci acționa de la Colos nu a putut să fie asasinată de altcineva decît de Dragan.

— Și în al doilea rînd?

— În al doilea rînd... Hehe... În al doilea rînd...

Judecătorul de instrucție se înveseli să urînd mai dinainte spaima în care se a zbate Tair. Levantinul îi se păru ciudată vesele lui Tretin. Îi întrebă:

— De ce rîzi? Ce năpăstă vrei dumneata să mai arunci asupra mea?

Tretin, ca la comandă, își zgînză vesele de pe obraz și din ochi se întunece, se ridică de pe scaun și repinzîndu-se asupra lui Aramic Tair îl întrebă aspru:

— Acum... Acum... Pentru ce ai venit dumneata la București? Pentru femeie? Pentru minoarea lui Cudalbu? Ori pentru afaceri?

— Nu e nevoie nici să te încredinți și nici să începi iarăși să țipi la mine. De data aceasta am venit la București mai ales pentru afaceri.

Judele de instrucție nu-l slăbi:

— Pentru ce fel de afaceri? Spune-mi! Auzi, domnule Tair, trebuie să-mi spui!

— Am să-ți spun, dacă insistîți, domnule jude. Însă înainte de a-ți răspunde, te avertizez că încerc să-mi smulg un secret de stat de cea mai mare importanță. Ești autorizat să afli și secrete de stat?

— Sînt — răspunde Tretin. Sînt autorizat să afli tot ce pot să afli.

— Bine. Îți voi spune, însă răspunderea va cădea asupra dumitale. M-ai silit?

— Da, te silesc. Te silesc și te voi sili. Și-mi asum întreaga răspundere.

— Am fost chemat în țară de către domnul Simburas, printr-un mesaj confidențial care mi-a fost transmis de ministrul romin de la Ankara.

— Cine te-a chemat?

— Domnul Simburas.

— În ce scop?

— Trebuie să închei cu statul romin un contract de armament.

— Ce fel de armament?

— Tunuri antiaeriene. Mitrăliere. Tunuri de cîmp. Obuze de diferite calibre.

— Dar de cînd se fabrică asemenea jucării în Turcia?

— Ți-am spus eu că asemenea jucării — cum le spui dumneata — se fabrică în Turcia? Nu fi-am spus.

— Atunci de unde poți dumneata să procuri armamentul de care ai vorbit?

— Din Elveția.

— Dar nici Elveția nu fabrică armament.

— Ca Elveția să-mi vîndă armament, nu e numaidecît necesar să-l fabrice.

— De unde cumpără Elveția armamentul?

— Din Suedia, dacă îți neapărat să îți.

Judecătorul de instrucție se mîhă prosteste:

— Și cum, domnule... Armamentul pleacă din Suedia... Trece prin Germania... Ajunge în Elveția... Și din Elveția trece iarăși prin Germania și prin Ungaria și ajunge la noi... Gogosi, domnule Tair... Gogosi de tu! Germania se află în stare de război de câteva luni.

— Elvețienii fac numai formele. Romnia îi plătește mie armamentul în dolari. Eu îl plătesc elvețienilor. Elvețienii îl plătesc suedezilor. Lar Suedezii trimit armamentul în România. Pe unde îl privesc.

Aceste societăți complicate îl incurcaseră pe judecător. Încea să se mai descurce și să le mai discute.

— Să zicem că așa stău lucrurile, cum le prezîți dumneata. De altfel, o să verific tot ce tu-ai afirmat aici. Voi să chiar astă-seară de vorbă cu domnul Simburas. Dar, ia spune-mi, domnule Aramic Tair, cu spionajul cam de cînd te ocupi dumneata?

Lui Tair i se tulburară ochii. Fața i se strîmbă. Dinții îi clăntăriră. Îngina printre buze:

— Cu spionaj?

— Da, urîlă Tretin. Cu spionajul. S-au găsit documente acuzatoare la Banca Dragan și acum s-au găsit și în bagajele dumitale de la hotel Splendid.

— În bagajele mele?

— Da, da... Chiar în bagajele dumitale pe care le-ai lăsat în camera de la hotel Splendid în timp ce petreceai acolo la Marin Cudalbu cu cele două surori...

munca, tot cu munca... Ajunge omul să se îndobîtoacă.

Îl poftise să ia loc la masa lui și-l mai spusese:

— Vreau să fii dumneata cel dinți care o aia: mă căsătorec, dragă Piroc, cu dumneata. Începînd de mine nu mai e secretara, ci soția mea. Sărut-ăi doamna ministru mîna.

— Îl sărutase mîna doamnei ministru și spusese:

— Vă felicit, domnule ministru. Vă felicit și vă urez noroc. Vă felicit și pe dumneavoastră, doamnă ministru.

Cholmasa care mîrosea a mort proaspăt îl mîngîie, pe sub masă, cu piciorul. Piroc îi răspunde printr-o apăsare și mai puternică.

— Cu dumneata voi fi fericiț, zise Dragan. Nona mea soție imi va fi credincioasă, dragă Piroc, și nu mă va părăsi cum m-au părăsit celelalte.

— Sînt încredințat că așa va fi, doamnă ministru. De aceea v-am și felicitat.

Femeia sarpe își isprăvise exhibițiile. Începuse dansul. Un vîlăgan cu părul ciobit, îmbrăcat în halie neagră, venea și el cerșea voie lui Dederian să danseze cu secretara voinică și colomă. Dederian zise:

— Se aprobă.

— Imi pare bine că am rămas între noi, doamnă ministru.

— Îți expunese situația. Dederian era puțin amețit. Îl ascultase însă cu atenție pe Piroc și spusese:

— Făceti percheziție. Am avut asemănări politice și-l arestăm pe Tair. Nu văd de ce nu l-am percheziționat acum. Cînd sînt eu de drăce mai sînt eu capul. Cel puțin să ne distrîm cu lumea. Fără distonchi, dragă Piroc, va avea ar fi destul de picătoasă.

Tocmai, as don să-mi dai ordin scris.

Dederian scoase o carte de vizită din portofelul său și zise:

— Ordine să se percheziționeze apartamentul lui Aramic Tair de la hotel Splendid.

— Ajunge, domnule prim-procuror?

— Ajunge. Vă mulțumesc.

Percheziția o făcu Piroc personal, apat de judecătorul de instrucție Tretin și de grețierul Augustin Eulampie.

Magistrații îl învidiară pe Tair pentru rulare și pentru costume. Judecătorul de instrucție profită de un moment de neatenție a lui Piroc și-i strecură în buzunar câteva cravate. Hoțari să le poată după ce levantinul fu judecat și încarcerat.

Găsiră carțele de ceuri. Găsiră caiele cu însemnări. Găsiră prin buzunarele hainelor lui Tair și-o sumedenie de scrisori, de bilete scrise în grabă de către cuonite noștime ce urmau a fi identificate după numerele de telefon la care cereau să fie chemate. Bucuria judecătorului de instrucție fu fără margini cînd, într-un fiind de curar, descoperi un pachet gros de scrisori adresate de Tia Cudalbu din țară sau din străinătate lui Aramic Tair. Primul procuror Piroc se bucură pentru altceva. Într-unul din caiele levantinului descoperi, printre multe alte însemnări și cifre, trei rubrici pe care le mai găisise și în caietul secret, pe care Dragan îl păstrase în sertarul său de la bancă. Aceste trei rubrici sunau astfel:

1. Amicis, ut iuvent...
2. Inimicis, ne impediant...
3. Catehis, ne latrent...
În dreptul fiecărei rubrici erau trecute, la diferite date, inițiale misterioase și cifre.

— Domnule jude...
— Cum? De miră Piroc. Nu înțelegi latinește?

— Nu boabă, răspunde Tretin. Am învățat realul.

— Afia, dragă jude, că nici eu nu știu latinește. Am știut cîndva, însă nu știu cum s-a făcut că am uitat tot. Să facem, deci, apel la cunoștințele lui Eulampie. Grețierul veni și traduse:

1. Pentru prieteni, să mă ajute...
2. Pentru dușmani, să nu-mi pună piedici...
3. Pentru căleți, să nu mă latre...
— Sperți, zise Piroc.
— Sau comisoane, spuse Tretin. Grețierul se retrase.

ventarul. Primul procuror Piroc însă zîmbi și-i spuse lui Tretin:

— Nu le rezezi, domnule jude. Nu te rezezi și nu te înfierbînta. Poate, la o cercetare mai atentă, vom găsi, în hirtile levantinului și dovezi pe care le căutam cu privire la spionajul pe care îl practică de mulți ani suspectul individ. Însemnările acestea dovedesc însă altceva: că Tair, ca și Dragan, acordau cu larghețe, unor înalte persoane politice, care le înlesneau atacele necurate, comisoane grase. Vastă operă de corupție întreprinsă de Dragan, dragă domnule jude. Vastă operă de corupție întreprinsă de Dragan, dragă domnule jude. Vastă operă de corupție întreprinsă de Dragan, dragă domnule jude. Vastă operă de corupție întreprinsă de Dragan, dragă domnule jude.

— Dar, nene Lampie, scriu și public. — Ei, și? Cine nu scrie și nu publică la noi? Scrie și publică pînă și Alexandru Theodor Stăucăd. — Să nu te legi de maestrul meu. — Și dacă mă leg? — Mă supără, nene Lampie. — Supără-te! Mie îmi plăci cînd ești supărat. Atunci semeni cu o furtună. Cînd nu ești supărat, cînd nu-ți scapără ochii, pari bleg și prostuț.

— Pentru asemenea vorbe, nene Lampie, dacă nu te-aș iubi, te-aș strînge de gît.

— Ar trebui să ai mîini de fier ca să-mi rupi mie gîtul.

— Ne certăm, dacă veam vreme, și ne clondăneam ore întregi.

La începutul prieteniei noastre, m-am hrănit cu iluzia că bătrînul se fine de glume ori că îmi neagă talentul numai ca, rîndindu-mi greu și continuu orgoliul, să-mi încerce țîria. Mai țîrziu însă, m-am convîns singur nu numai că el credea profund în ceea ce îmi spunea, dar și că tot ceea ce îmi spunea cu privire la lipsa mea de talent era adevărat. Însă — vai, vai mie! — era țîrziu, era chiar mult prea țîrziu. De scris, chiar dacă să fi vrut să mă las, nu mi puteam. Cărtile mele alergau prin lumea largă ca niște cai sălbatici. Nu aveam cîmp să le mai prînd din urmă și să le pun frîu. Și apoi mai era la mijloc și vanitatea pe care nu izbutisem încă să mi-o ucid. Și mai era la mijloc și dorința de a nu le face pe plac confratrilor cărora fiecare succes al meu le otrăvea viața și le alunga pe pustii pofta de mîncare și somn. Ca să nu mai vorbesc de tînețea care îmi fierbea în trup și care nu accepta să mă dau învinș. În sfîrșit, să trecem mai departe.

— Acum un an și ceva, Eulampie a căzut la pat. Mi-a scris o carte postală:

Referierul Augustin Eulampie era una dintre cele mai interesante și mai pitorești figuri ale Bucureștilor din epoca de care ne ocupăm în aceste capitole. Însă ci-trebuie să alle și fitorii mai din aceste rînduri, nu numai din ceea ce am izbutit a spune pînă acum, că epoca era grozav de zbuciumată și că nimeni, sau aproape nimeni, nu avea timp să bage în seamă pe bătrînul grețier și cu altă mîi puțin să se intereseze de viața lui, de risurile lui care de mult cărunt, de pofioasa lui arhi-vă și de extrem de valoroasele lui scrieri și însemnări. Pot afirma fără să mă tem că unul sau altul se vor grăbi să-mi arunce vina de lăudăros ai în ceea ce-l privește pe Eulampie, am fost, ca să spun așa, o excepție. I-am cunoscut și l-am admirat. Mai mult: l-am iubit cum nu știu să-mi fi iubit nici frații. Eulampie m-a răsplădit din plin. Prietenie mele arzătoare l-a răspuns cu arzătoare prietenie. Dragostea mele adînci pentru el l-a răspuns cu adîncă dragoste. Numai într-un singur punct Eulampie m-a rămas dator, însă trebuie să mărturisesc cinștit,

— Darie. — Mă sting. Vino să mai sporovăim. Eulampie.

— M-am grăbit să ajung în strada Artieriei, unde nu-mi mai călcase piciorul de multă vreme. — Nu te-ai curățat, nene Lampie. — Nu, colofuse. Dar am să mă curăț. Curînd de tot am să mă curăț. Trăgea din pipă. I se umflase pîntecul. Îi îngălbenise obrazul. Și albul ochilor îi îngălbenise.

— Era în miezul vierii. Mahalaua dormita. Dormitau și salcîmii, și sălcîile dormitau. Dormitau în grădina lui veche merii și prunii, pierșicii și căișii încălează de roadă. Numai albinoele eîn cei cîinci stupi de lîngă zidul casei nu dormitau. Le auzeam zumzetul harnic de zîznă.

— Îți place casa și grădina mea? m-a întrebare.

— Îmi place. Parcă nici casa, nici grădina nu s-ar afla în București.

— Mă gîndisem să fi le las moștenire, însă am renunțat. Nu vreau să-mi leg ghiulele de picioare. Și apoi... Mă descoperit în biroului meu de urs bătrîn și fără dinți o nepoată de soră. Se pare că acum cincizeci și ceva de ani apă botalez-o eu. O cheamă Augustina. Vreau s-o fericesc. O las moștenitoare. Dar și pe tine te las moștenitor.

— Nu trebuie, nene Lampie. Dă-i tot ce ai Augustinei.

— Cum o să-i dau tot ce am? E o natanțoală. Îi dau numai casa și grădina. Tîe, Darie, țîi las un lucru de mare mare preț: hîrtoagele mele în care nu o dată țî-am îngăduit și țîi-bagi nasul cîrn.

Cum cunoșteam cea mai mare parte din hîrtoagele lui Eulampie este lesne de înțeles cit am fost de emoționat și cit țî-am mulțumit.

— Nu-mi mulțum, mi-a spus Eulampie. N-o fac din bunătate și nici din prietenie. Cî din interes.

— M-am mirat:

— Dar ce interes ai avea dumneata, nene Lampie, să-mi lași mie arhiva dumitale? Prețuiește o avere.

— Prețuiesc. Hîrtii adunate și hîrtile mîzgălite. Dacă țîi las moștenire nepoatei, înfășură brîza și pălăgelele în ele, ori face curat prin căsă și le aprinde, odată cu gunoșul, în curte. Tu... Tu o să te țîi prin ele și cum înțîc nu te-ai dezbărta de meseria scrisului, poate le folosești. Le iscălești și le publici. N-o să mai spună nimeni altcîcî că nu ai talent.

— Dar nu vîd, în cazul acesta, ce țî-ar folosi.

— Mă țî Eu te cunosc. N-o să te lase inima să nu pomeniști și de mine — de mine Augustin Eulampie, mîcar ca stringător de ciudate documente ome-nești.

— I-am făgăduit solemn. Nu este momentul să povestesc acum și aci cum a murit nene Lampie și nici să descriu tristețea cu care l-am dus eu la groapă. Însă nu pot trece peste faptul că a doua zi după înmormîntare, cînd Augustina Eulampie țîi lua în primire casa și grădina, eu intram — în fața reprezentanților legii — în posesia curioasei arhive a răposatului. Din această arhivă, în zilele care vor veni, voi transcrie aci paginile pe care le voi scoate strict necesare desfășurării acțiunii acestei lucrări. Să odată ce țî-am dat iubitei cititor, să țîod țîiul povestirii, dacă va fi posibil, chiar de acolo de unde, fără să te consulți, țî-am rupt.

— Prima scrisoare trimisă de Tia Cudalbu lui Aramic Tair, la Istanbul, era datată din 12 Iulie 1937 și, după stampila aplicată pe marca postală, se vede că este expedită din Brașov.

După ce bătrînul hapsin care era grețierul Eulampie stabili data scrisorii și locul de expediție, desfacu pîntecul, scoase scrisoarea caligrafiată cu litere mari și dezordonate și citi:

Dragul meu Aramic,

Mă află de tre țîi zile în acest oraș pîcios cu noșl meu prieten, cu banche-riul Dragan. Nici nu mi-ai fi închipuit că în acest oraș în aparență delicat și cu bune maniere...

Nimeni nu intrase în apartamentul lui Aramic Tair de la hotel Splendid și nimeni nu-i cercetase cușerele. Judecătorul de instrucție Tretin aruncase din întâmplare o vorbă, atunci cînd spusese că în bagajele levantinului fusese descoperite documente compromițătoare. Din uluiala în care căzuse Tair și din frica pe care i-o căzuse în ochi și pe fața, judecătorul de instrucție trase concluzia că dacă într-adevăr ar cerea cu atenție apartamentul lui Tair și-l ar umbra prin boarke ar fi posibil să și descopere ceva date care țî-ar ajuta în cercetările care începuseră să aibă loc pe o pantă nouă însă extrem de dificilă.

Îl mai succel pe levantin, cînd strîgînd la el, cînd zîmbindu-l, pînă se lăsa seara. Atenți în masă să se poartese de oameni conștienți și porunci politice să-l lîntre ei pe Aramic Tair, să-l ducă la sebol și să-l pună sub cea mai mare și mai strîngă pază. Mai pînă să i se dea mîncare și chiar țîgări, însă în nici un chip să nu i se îngăduie să la contact cu cineva. Pe urmă, satisfăcut, îl telefonă lui Piroc și-l rugă să-l prîmăsească mînamdat.

Vino, îi răspuse primul procuror. Te astept: chiar acum. Sper însă că nu-mi aduci ce vesi proaste. Am avut destul de azi dimineață și pînă acum.

— Dimpotrivă, domnule prim-procuror, dimpotrivă. Din cu vești mari, uluitoare. O să vă crească inima.

— Atunci grăbește-te, domnule jude. Fă-mi plăcere.

Tretin, mergînd spre biroul primului procuror, se pomeni fluierînd încet un cîntec de inimă albastră. Levantinul îi dăduse argumente împotriva lui Dragan. Din declarațiile acestuia ieșise la iveală încă o afaceri încurcată cu armament în care era amestecat și omul palatului, fost de mai multe ori ministru, Simburas. — Ah! Ah! În sfîrșit, regele va alla să Simburas și un țîhar — își spunea judecătorul de instrucție în gînd — și-l va înlîtura din camărită. Ah! Ah! Și cine a făcut această mare descoperire? se va întreba maiestatea-sa. Dederian îl va răspunde: «Tretin, maiestate. Am spus noi maiestatei-voastre că Tretin e un om și jumătate. Regele se va bucura. Va zîmbi și va spune: «Bravo, Dederian. Să-mi trîmți la paț pe Tretin, să-l cunosc personal și să-l felicită».

El, Tretin era mai mult decît mulțumit de rezultatele la care ajunsese. Dacă în bagajele lui Tair se găseau câteva date cit de cit interesante, avea să fie, în viitorul apropiat, și mai mulțumit. Crimă. Spionaj. O afaceri necurată cu armament. Va ucide nu două ci trei muște — și încă ce muște — dintr-o singură lovitură. Ce-și putea dori mai mult un judecător de instrucție încă tînăr și care năzua să facă mare carieră? Îl cam șlănoșase presa. Oamenii uită. Dacă el va birui, omenii vor uita tot ce s-a scris rai și urit despre el. Acum îl avea sub mîna pe Dragan. Numai pe Dragan? Îl avea sub mîna și pe Aramic Tair. Nu era exclus ca într-o zi să-l cadă în plîsc și niște țîarșii. Poate Peľcan Poate Nedekovici. Poate chiar Onufrie Butaru și Ștețian Protopopescu. Numai să aibă el răbdare. Să-ni aștepte la potecă. Și țîarie. Să nu se frîngă acum cînd este atacat.

Primul procuror Piroc îi primî: cu bunăvoință.

— Ei! Ai descoperit America? Cum s-a comportat frumos levantin? Tace? Vorbește? Sînt domnic a-o alta.

Judecătorul de instrucție îi povestî totul, cu amănunte. Cînd Tretin ajunse la afacerea cu armament și primul procuror Piroc auzi pomenindu-se numele lui Simburas, se pzoamor.

— În această afaceri, Simburas nu e Simburas. Desigur că țîi are asigurări comisoanel, însă la spatele țîi și ascunde o persoană mult mai importantă, dragă jude. Afacerea e mai complicată decît o vezi dumneata.

Tretin, căruia îi și pierse pe jumătate elanul, riscă o întrebare:

— Urdăreann?

— Nu, răspunde Piroc, nu poate fi vorba de Urdăreanu, ci de persoana care stă deasupra lui Urdăreanu.

Tretin înțelese. De teama îi îngheță capul. Totuși orgoliul țîi la suprafață și îl domină. Zise:

— Aș propune să facem chiar în cursul acestei nopți o descîndere în apartamentul lui Aramic Tair de la hotel Splendid.

— Nu-mi asum răspunderea. Voi încerca să las assemblamentului ministrului Justiției. Dumneata rămîi aici și mă aștepți. Plec după Dederian. Găsește propunerea interesantă. Sper să-l convîng pe ministru.

Se întoarse abia la miezul nopții. Pe Dederian nu-l găsisse nici la ministru și nici acasă. Îl căutase prin toate marile restaurante, fără să-l dea de urmă. Tocmai cînd era țîata să renunțe, îl zărise Lincolnul albastru tras în fața barului Pisica Neagră. Se dusese și țîrezise șoferul care dormea cu capul pe volan. Îl întrebă:

— Ești cu domnul ministru?

— E în răspunde omul, încă buimac de somn. Cu domnul ministru și cu cine altcineva.

Primul procuror își lăsase paltonul și pălăria la garderobă și intrase în bar. Pe estradă o femeie fără oase se frîngea de mișoc și se încolăcea ca șarpele. Îl aruncă o singură privire apoi începu să-l caute pe ministru. Îl găsi într-o nișă, cu secretara voinică și ciolănoasă care mîrosea a mort proaspăt, pe genunchi.

— Bine ai venit, Piroc. Îmi pare bine că te vîd și pe dumneata umblînd prin baruri. Te mai dăozni. Tot cu

lucru. Magistrații îl învidiară pe Tair pentru rulare și pentru costume. Judecătorul de instrucție profită de un moment de neatenție a lui Piroc și-i strecură în buzunar câteva cravate. Hoțari să le poată după ce levantinul fu judecat și încarcerat.

Găsiră carțele de ceuri. Găsiră caiele cu însemnări. Găsiră prin buzunarele hainelor lui Tair și-o sumedenie de scrisori, de bilete scrise în grabă de către cuonite noștime ce urmau a fi identificate după numerele de telefon la care cereau să fie chemate. Bucuria judecătorului de instrucție fu fără margini cînd, într-un fiind de curar, descoperi un pachet gros de scrisori adresate de Tia Cudalbu din țară sau din străinătate lui Aramic Tair. Primul procuror Piroc se bucură pentru altceva. Într-unul din caiele levantinului descoperi, printre multe alte însemnări și cifre, trei rubrici pe care le mai găisise și în caietul secret, pe care Dragan îl păstrase în sertarul său de la bancă. Aceste trei rubrici sunau astfel:

1. Amicis, ut iuvent...
2. Inimicis, ne impediant...
3. Catehis, ne latrent...
În dreptul fiecărei rubrici erau trecute, la diferite date, inițiale misterioase și cifre.

— Domnule jude...
— Cum? De miră Piroc. Nu înțelegi latinește?

— Nu boabă, răspunde Tretin. Am învățat realul.

— Afia, dragă jude, că nici eu nu știu latinește. Am știut cîndva, însă nu știu cum s-a făcut că am uitat tot. Să facem, deci, apel la cunoștințele lui Eulampie. Grețierul veni și traduse:

1. Pentru prieteni, să mă ajute...
2. Pentru dușmani, să nu-mi pună piedici...
3. Pentru căleți, să nu mă latre...
— Sperți, zise Piroc.
— Sau comisoane, spuse Tretin. Grețierul se retrase.

referierul Augustin Eulampie era una dintre cele mai interesante și mai pitorești figuri ale Bucureștilor din epoca de care ne ocupăm în aceste capitole. Însă ci-trebuie să alle și fitorii mai din aceste rînduri, nu numai din ceea ce am izbutit a spune pînă acum, că epoca era grozav de zbuciumată și că nimeni, sau aproape nimeni, nu avea timp să bage în seamă pe bătrînul grețier și cu altă mîi puțin să se intereseze de viața lui, de risurile lui care de mult cărunt, de pofioasa lui arhi-vă și de extrem de valoroasele lui scrieri și însemnări. Pot afirma fără să mă tem că unul sau altul se vor grăbi să-mi arunce vina de lăudăros ai în ceea ce-l privește pe Eulampie, am fost, ca să spun așa, o excepție. I-am cunoscut și l-am admirat. Mai mult: l-am iubit cum nu știu să-mi fi iubit nici frații. Eulampie m-a răsplădit din plin. Prietenie mele arzătoare l-a răspuns cu arzătoare prietenie. Dragostea mele adînci pentru el l-a răspuns cu adîncă dragoste. Numai într-un singur punct Eulampie m-a rămas dator, însă trebuie să mărturisesc cinștit,

— Darie. — Mă sting. Vino să mai sporovăim. Eulampie.

— M-am grăbit să ajung în strada Artieriei, unde nu-mi mai călcase piciorul de multă vreme. — Nu te-ai curățat, nene Lampie. — Nu, colofuse. Dar am să mă curăț. Curînd de tot am să mă curăț. Trăgea din pipă. I se umflase pîntecul. Îi îngălbenise obrazul. Și albul ochilor îi îngălbenise.

— Era în miezul vierii. Mahalaua dormita. Dormitau și salcîmii, și sălcîile dormitau. Dormitau în grădina lui veche merii și prunii, pierșicii și căișii încălează de roadă. Numai albinoele eîn cei cîinci stupi de lîngă zidul casei nu dormitau. Le auzeam zumzetul harnic de zîznă.

— Îți place casa și grădina mea? m-a întrebare.

— Îmi place. Parcă nici casa, nici grădina nu s-ar afla în București.

— Mă gîndisem să fi le las moștenire, însă am renunțat. Nu vreau să-mi leg ghiulele de picioare. Și apoi... Mă descoperit în biroului meu de urs bătrîn și fără dinți o nepoată de soră. Se pare că acum cincizeci și ceva de ani apă botalez-o eu. O cheamă Augustina. Vreau s-o fericesc. O las moștenitoare. Dar și pe tine te las moștenitor.

— Nu trebuie, nene Lampie. Dă-i tot ce ai Augustinei.

— Cum o să-i dau tot ce am? E o natanțoală. Îi dau numai casa și grădina. Tîe, Darie, țîi las un lucru de mare mare preț: hîrtoagele mele în care nu o dată țî-am îngăduit și țîi-bagi nasul cîrn.

Cum cunoșteam cea mai mare parte din hîrtoagele lui Eulampie este lesne de înțeles cit am fost de emoționat și cit țî-am mulțumit.

— Nu-mi mulțum, mi-a spus Eulampie. N-o fac din bunătate și nici din prietenie. Cî din interes.

— M-am mirat:

— Dar ce interes ai avea dumneata, nene Lampie, să-mi lași mie arhiva dumitale? Prețuiește o avere.

— Prețuiesc. Hîrtii adunate și hîrtile mîzgălite. Dacă țîi las moștenire nepoatei, înfășură brîza și pălăgelele în ele, ori face curat prin căsă și le aprinde, odată cu gunoșul, în curte. Tu... Tu o să te țîi prin ele și cum înțîc nu te-ai dezbărta de meseria scrisului, poate le folosești. Le iscălești și le publici. N-o să mai spună nimeni altcîcî că nu ai talent.

— Dar nu vîd, în cazul acesta, ce țî-ar folosi.

— Mă țî Eu te cunosc. N-o să te lase inima să nu pomeniști și de mine — de mine Augustin Eulampie, mîcar ca stringător de ciudate documente ome-nești.

— I-am făgăduit solemn. Nu este momentul să povestesc acum și aci cum a murit nene Lampie și nici să descriu tristețea cu care l-am dus eu la groapă. Însă nu pot trece peste faptul că a doua zi după înmormîntare, cînd Augustina Eulampie țîi lua în primire casa și grădina, eu intram — în fața reprezentanților legii — în posesia curioasei arhive a răposatului. Din această arhivă, în zilele care vor veni, voi transcrie aci paginile pe care le voi scoate strict necesare desfășurării acțiunii acestei lucrări. Să odată ce țî-am dat iubitei cititor, să țîod țîiul povestirii, dacă va fi posibil, chiar de acolo de unde, fără să te consulți, țî-am rupt.

— Prima scrisoare trimisă de Tia Cudalbu lui Aramic Tair, la Istanbul, era datată din 12 Iulie 1937 și, după stampila aplicată pe marca postală, se vede că este expedită din Brașov.

După ce bătrînul hapsin care era grețierul Eulampie stabili data scrisorii și locul de expediție, desfacu pîntecul, scoase scrisoarea caligrafiată cu litere mari și dezordonate și citi:

Dragul meu Aramic,

Mă află de tre țîi zile în acest oraș pîcios cu noșl meu prieten, cu banche-riul Dragan. Nici nu mi-ai fi închipuit că în acest oraș în aparență delicat și cu bune maniere...

lampie, un bătrîn cu cap chel și colțuroș, neobișnuit de mare. Augustin Eulampie era omul de care făcea haz înțregul tribunal. De ce? Pentru că avea mîna nerentabilă de a aduna documente rare și ciudate și de a scrie literatură pe care nici o revistă nu accepta să o publice. „Asta e literatură?” i se spunea. „Nu seamănă cu scrierile dumneata nici cu cea scris Creangă, nici cu cea scris Caragiale. Căuți drumuri noi. Cauți și-o limbă nouă. Ești maniac domnule Eulampie.”

Piroc și Tretin umblău prin hainele lui Aramic Tair și cu niște vechi meșteșugari ce erau îi u-blar și prin

— Trebuie să-ți comunice, dragă jude, că rubrici și însemnări asemănătoare au orul de care făcea haz înțregul tribunal. De ce? Pentru că avea mîna nerentabilă de a aduna documente rare și ciudate și de a scrie literatură pe care nici o revistă nu accepta să o publice. „Asta e literatură?” i se spunea. „Nu seamănă cu scrierile dumneata nici cu cea scris Creangă, nici cu cea scris Caragiale. Căuți drumuri noi. Cauți și-o limbă nouă. Ești maniac domnule Eulampie.”

Piroc și Tretin umblău prin hainele lui Aramic Tair și cu niște vechi meșteșugari ce erau îi u-blar și prin

Mașina era veche. Motorul se încolțea. Pe drum, spre marginea orașului, unde pe ușița Artieriei locuia Eulampie, grețierul îl rugă pe șofer să oprească.

— Ninea. Vîntul vîntura cu dîșmăneță zăpada.

— Mi s-au infierbîntat picioarele. Vreau să trec pe banca din mașină.

— Cum poftiști, nene Lampie.

Grețierul schimbă locul și închise usa mașinii. Șoferul porni cu motorul dudud. Grețierul vru să se așeze mai bine pe bancă. Simți că îl supără ceva. Pipă și găsi pachetul cu scrisorile Tiei Cudalbu către Aramic Tair. Îl luă și-l strecură discret în buzunarul

vina imi aparținea numai mie. Eu îl admiram pe Eulampie ca scriitor și ca memorialist. El nu avea ce să admira la mine. Scrierile mele nu le acorda nici un credit. „Îți pierzi timpul degeaba — îmi spunea. Nu mai mîzgăli hîrtia. N-ai umbră de talent.” „Totuși — îl replicam — Eugen Lovinescu a scris despre mine că sînt un gîngăș pastelist.” Eulampie rîdea de mine și-și îngăduia să rîdă și de ilustrul critic. „Tu și pastelist? Și încă — auzi măgărie — gîngăș! Nu țîa văzut colții, Darie! Dacă tu prețuiești ceva, prețuiești numai din cauza colților pe care îi ai.”

Zaharia Stancu

Ilustrații de FLORICA CORDESCU

